

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 12 listopada 2015 r. (*)

W sprawie C-572/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez cour d'appel de Bruxelles (Belgia) postanowieniem z dnia 23 października 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 8 listopada 2013 r., w postępowaniu:

Hewlett-Packard Belgium SPRL

przeciwko

Reprobel SCRL,

przy udziale:

Epson Europe BV,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: L. Bay Larsen, prezes trzeciej izby, pełniący funkcję prezesa czwartej izby, J. Malenovský (sprawozdawca), M. Safjan, A. Prechal i K. Jürimäe, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,

sekretarz: V. Tourrès, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 29 stycznia 2015 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Hewlett-Packard Belgium SPRL przez T. van Innisa, avocat,
- w imieniu Reprobel SCRL przez A. Berenbooma, J.F. Puyraimonda, P. Callensa, D. De Mareza oraz T. Baumé, avocats,
- w imieniu Epson Europe BV przez B. Van Asbroeck, E. Cottenie oraz J. Debussche'a, avocats,
- w imieniu rządu belgijskiego przez J.C. Halleux oraz T. Materne'a, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez F. de Visschera, avocat,
- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Irlandii przez E. Creedon, E. McPhillips oraz A. Joyce'a, działających

w charakterze pełnomocników, wspieranych przez J. Bridgman, BL,

- w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandesa oraz T. Rendasa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu fińskiego przez H. Leppo, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Hottiaux oraz J. Samnaddę, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 11 czerwca 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy interpretacji art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167, s. 10).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony na tle sporu pomiędzy spółkami Hewlett-Packard Belgium SPRL (zwaną dalej „Hewlett-Packard”) a Reprobel SCRL (zwaną dalej „Reprobel”), dotyczącego kwot, jakich Reprobel domaga się od Hewlett-Packard tytułem godziwej rekompensaty należnej w związku z wyjątkami od prawa do zwielokrotniania.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 31, 32, 35 i 37 dyrektywy 2001/29 brzmią następująco:

„(31) Należy zabezpieczyć właściwą równowagę praw i interesów między różnymi kategoriami podmiotów praw autorskich, jak również między nimi a użytkownikami przedmiotów objętych ochroną. Istniejące wyjątki i ograniczenia praw, takie jakie przewidziane zostały przez państwa członkowskie, należy ponownie rozpatrzyć z uwzględnieniem nowego środowiska elektronicznego. Istniejące różnice w wyjątkach i ograniczeniach wobec niektórych zastrzeżonych czynności mają bezpośredni negatywny wpływ na funkcjonowanie rynku

wewnętrznego w dziedzinie praw autorskich i pokrewnych. Różnice te mogłyby się uwidocznąć wraz z dalszym rozwojem korzystania z utworów w działalności transgranicznej i działalności prowadzonej pomiędzy granicami. Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego wyjątki te i ograniczenia należy określić w bardziej jednolity sposób. Stopień harmonizacji tych wyjątków powinien być oparty na ich wpływie na prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

- (32) Niniejsza dyrektywa zawiera wyczerpujące wyliczenie wyjątków i ograniczeń dla prawa do zwielokrotniania i prawa do publicznego udostępniania utworu. Niektóre wyjątki lub ograniczenia odnoszą się jedynie do prawa do zwielokrotniania, jeżeli jest to właściwe. Lista w należyty sposób uwzględnia różnorodność tradycji prawnych państw członkowskich, a jednocześnie ma za zadanie zapewnić [prawidłowe] funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Państwa członkowskie powinny w sposób spójny stosować te wyjątki i ograniczenia, co zostanie ustalone podczas oceniania wdrożenia przepisów w przyszłości.

[...]

- (35) W niektórych przypadkach dotyczących wyjątków lub ograniczeń podmioty praw autorskich powinny otrzymać godziwą rekompensatę jako wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną. Przy określaniu formy, szczegółowych warunków i ewentualnej wysokości takiej godziwej rekompensaty należy uwzględnić okoliczności każdego przypadku. Przy ocenie tych okoliczności pomocnym kryterium byłaby potencjalna szkoda poniesiona przez podmiot praw autorskich w wyniku danej czynności. W przypadku gdy podmiot praw autorskich przyjął już zapłatę w innej formie, na przykład jako strona opłaty licencyjnej, specjalna lub oddzielna zapłata może nie być należna. Wysokość godziwej rekompensaty musi uwzględniać stopień wykorzystania zabezpieczeń technicznych przewidzianych w niniejszej dyrektywie. W niektórych przypadkach, gdy szkoda poniesiona przez podmiot praw autorskich jest niewielka, może nie powstać żadne zobowiązanie do zapłaty.

[...]

- (37) Istniejące systemy krajowe w zakresie reprografii nie stwarzają poważniejszych barier dla rynku wewnętrznego. Państwa członkowskie powinny być upoważnione do uwzględnienia wyjątku lub ograniczenia w odniesieniu do reprografii”.

4 Zgodnie z art. 2 dyrektywy 2001/29:

„Państwa członkowskie przewidują wyłączne prawo do zezwalania lub zabraniać bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo:

- a) dla autorów – w odniesieniu do ich utworów;
- b) dla artystów wykonawców – w odniesieniu do utrwał ich przedstawień;

- c) dla producentów fonogramów – w odniesieniu do ich fonogramów;
- d) dla producentów pierwszych utrważeń filmów – w odniesieniu do oryginału i kopii ich filmów;
- e) dla organizacji radiowych i telewizyjnych – w odniesieniu do utrważeń ich programów, niezależnie od tego, czy te programy transmitowane są przewodowo lub [czy] bezprzewodowo, włączając drogę kablową lub satelitarną”.

5 Artykuł 5 ust. 2 dyrektywy 2001/29 stanowi:

„Państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do prawa do zwielokrotniania określonego w art. 2 w następujących przypadkach:

- a) w odniesieniu do zwielokrotniania na papierze lub podobnym nośniku przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub innego procesu przynoszącego podobny skutek, z wyjątkiem partytur, pod warunkiem że podmioty praw autorskich otrzymają godziwą rekompensatę;
- b) w odniesieniu do zwielokrotniania na dowolnych nośnikach przez osobę fizyczną do prywatnego użytku i do celów ani bezpośrednio, ani pośrednio handlowych [gospodarczych], pod warunkiem że podmioty praw autorskich otrzymają godziwą rekompensatę, uwzględniającą zastosowanie lub niezastosowanie środków technologicznych określonych w art. 6, w odniesieniu do danych utworów lub przedmiotów objętych ochroną;

[...]”.

6 W myśl art. 5 ust. 5 omawianej dyrektywy:

„Wyjątki i ograniczenia przewidziane w ust. 1, 2, 3 i 4 powinny być stosowane tylko w niektórych szczególnych przypadkach, które nie naruszają normalnego wykorzystania dzieła [utworu] lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie powodują nieuzasadnionej szkody dla uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich”.

Prawo belgijskie

7 Artykuł 1 ust. 1 loi du 30 juin 1994 relative au droit d’auteur et aux droits voisins (ustawy z dnia 30 czerwca 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych) (*Moniteur belge* z dnia 27 lipca 1994, s. 19297), w brzmieniu znajdującym zastosowanie w sporze rozpatrywanym w postępowaniu głównym (zwanej dalej „LDA”), stanowi:

„Twórcy utworu literackiego lub artystycznego przysługuje wyłączne prawo do jego zwielokrotniania lub zezwalania na zwielokrotnianie w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie, bezpośredniej lub pośredniej, tymczasowej lub stałej, w całości lub w części.

[...]”.

8 Artykuł 22 ust. 1 LDA przewiduje:

„W przypadku legalnego rozpowszechnienia utworu twórca nie może sprzeciwić się:

[...]

4° zwielokrotnianiu w całości lub w części artykułów lub dzieł plastycznych bądź krótkich fragmentów innych utworów utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym, jeżeli owo zwielokrotnienie dokonywane jest wyłącznie na użytek prywatny i nie pozostaje w sprzeczności z normalną eksploatacją utworu;

4°bis zwielokrotnianiu w całości lub w części artykułów lub dzieł plastycznych bądź krótkich fragmentów innych utworów utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym, jeżeli owo zwielokrotnienie dokonywane jest w celach dydaktycznych lub prowadzenia badań naukowych oraz ma charakter niezarobkowy i nie pozostaje w sprzeczności z normalną eksploatacją utworu [...];

5° zwielokrotnianiu utworów dźwiękowych i audiowizualnych dokonywanego wyłącznie w kręgu rodziny”.

9 Artykuły 59–61 LDA stanowią:

„Artykuł 59

Twórcy i wydawcy utworów utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym mają prawo do wynagrodzenia w związku z ich zwielokrotnieniem, w tym zwielokrotnieniem dokonany na zasadach określonych w art. 22 § 1 pkt 4° i 4° bis [...]

Do zapłaty wynagrodzenia zobowiązani są producenci, importerzy lub wewnątrzwspólnotowi nabywcy urządzeń umożliwiających pozyskiwanie kopii chronionych utworów w związku ze sprzedażą tych urządzeń na terytorium krajowym.

Artykuł 60

Dodatkowo do zapłaty wynagrodzenia proporcjonalnego, ustalonego w oparciu o liczbę wykonanych kopii, zobowiązane są osoby fizyczne lub prawne, które sporządzają kopie utworów, albo, w określonych przypadkach skutkujących zwolnieniem wyżej wymienionych osób z tego obowiązku, osoby, które odpłatnie lub nieodpłatnie udostępniają urządzenie służące do zwielokrotniania osobom trzecim.

Artykuł 61

Wysokość wynagrodzeń, o których mowa w art. 59 i 60, określa Król w drodze dekretu uchwalanego przez radę ministrów. Wysokość wynagrodzenia, o którym mowa w art. 60, może różnić się w poszczególnych sektorach.

Król ustala sposoby poboru, podziału i kontroli tych wynagrodzeń, jak również moment powstania zobowiązania z ich tytułu.

Z zastrzeżeniem postanowień konwencji międzynarodowych, wynagrodzenia

przewidziane w art. 59 i 60 przysługują twórcom i wydawcom w częściach równych.

Zgodnie z warunkami i szczegółowymi zasadami, które ustala Król, pobór i podział wynagrodzenia Król powierza organizacji reprezentującej wszystkie organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi”.

- 10 Kwoty wynagrodzeń zryczałtowanego i proporcjonalnego, o których mowa w art. 59 i 60 LDA, są określone w art. 2, 4, 8 i 9 dekretu królewskiego z dnia 30 października 1997 r. w sprawie wynagrodzenia autorów i wydawców z tytułu kopiowania w celach prywatnych lub naukowych utworów utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym (zwanego dalej „dekretem królewskim”). Artykuły te stanowią:

„Artykuł 2

§ 1. Zryczałtowane wynagrodzenie mające zastosowanie do kopiarek wynosi:

- 1° [5,01] EUR od kopiarki wykonującej mniej niż 6 kopii na minutę;
- 2° [18,39] EUR od kopiarki wykonującej 6–9 kopii na minutę;
- 3° [60,19] EUR od kopiarki wykonującej 10–19 kopii na minutę;
- 4° [195,60] EUR od kopiarki wykonującej 20–39 kopii na minutę;
- 5° [324,33] EUR od kopiarki wykonującej 40–59 kopii na minutę;
- 6° [810,33] EUR od kopiarki wykonującej 60–89 kopii na minutę;
- 7° [1838,98] EUR od kopiarki wykonującej więcej niż 89 kopii na minutę.

W celu ustalenia kwoty zryczałtowanego wynagrodzenia pod uwagę bierze się szybkość pracy w trybie czarno-białym, również w przypadku urządzeń, które wykonują kopie w kolorze.

§ 2. Zryczałtowane wynagrodzenie mające zastosowanie do powielaczy i biurowych maszyn drukarskich offsetowych wynosi:

- 1° [324,33] EUR od powielacza;
- 2° [810,33] EUR od biurowej maszyny drukarskiej offsetowej.

[...]

Artykuł 4

W odniesieniu do urządzeń, które łączą większą ilość funkcji urządzeń, o których mowa w art. 2 i 3, kwotę zryczałtowanego wynagrodzenia stanowi najwyższa kwota spośród kwot wskazanych w art. 2 i 3, które mogą mieć zastosowanie do urządzenia zintegrowanego.

[...]

Artykuł 8

W razie braku współpracy dłużnika określonego w art. 10–12 wynagrodzenie proporcjonalne wynosi:

- 1° [0,0334] EUR od kopii chronionego utworu;
- 2° [0,0251] EUR od kopii chronionego utworu wykonanej za pomocą urządzeń stosowanych przez placówkę oświatową lub placówkę zajmującą się udzielaniem publicznym.

Kwoty należne od kolorowych kopii chronionych utworów stanowią dwukrotność kwot wskazanych w akapicie pierwszym.

Artykuł 9

Jeżeli dłużnik współpracował przy poborze proporcjonalnego wynagrodzenia przez organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, wynagrodzenie wynosi:

- 1° [0,0201] EUR od kopii chronionego utworu;
- 2° [0,0151] EUR od kopii chronionego utworu wykonanej za pomocą urządzeń stosowanych przez placówkę oświatową lub placówkę zajmującą się udzielaniem publicznym.

Kwoty należne od kolorowych kopii chronionych utworów stanowią dwukrotność kwot wskazanych w akapicie pierwszym”.

- 11 Współpraca, o której mowa w art. 8 i 9 dekretu królewskiego, została zdefiniowana w jego art. 10–12. Artykuł 10 przewiduje, że:

„Uznaje się, że dłużnik współpracował przy poborze proporcjonalnego wynagrodzenia, jeżeli:

- 1° przedłożył organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi deklarację w odniesieniu do rozpatrywanego okresu zgodnie z przepisami pkt 3;
- 2° w momencie składania deklaracji wpłacił na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi tytułem zabezpieczenia proporcjonalne wynagrodzenie odpowiadające iloczynowi zadeklarowanej liczby kopii chronionych utworów i odpowiednich stawek opłat, o których mowa w art. 9; oraz
- 3° a) wspólnie z organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi oszacował, przed upływem terminu 200 dni roboczych od otrzymania deklaracji przez organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, liczbę kopii utworów chronionych sporządzonych w rozpatrywanym okresie; albo
b) dostarczył informacje niezbędne do sporządzenia opinii, o której mowa w art. 14, jeżeli organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi zażądała opinii zgodnie z tym artykułem”.

12 Artykuł 26 dekretu królewskiego stanowi:

„§ 1. Najpóźniej po dwóch latach od dnia wejścia w życie niniejszego dekretu, a następnie każdorazowo co pięć lat, organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskim zleca niezależnemu podmiotowi sporządzenie raportu dotyczącego kopii sporządzonych na użytek prywatny lub dydaktyczny utworów utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym w Belgii.

§ 2. We wspomnianym raporcie należy w szczególności uwzględnić informacje dotyczące:

- 1° liczby używanych urządzeń z uwzględnieniem ich podziału na poszczególne sektory działalności;
- 2° liczby kopii wykonanych za pomocą tych urządzeń z uwzględnieniem ich podziału na poszczególne sektory działalności;
- 3° liczby kopii utworów chronionych utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym wykonanych za pomocą tych urządzeń z uwzględnieniem ich podziału na poszczególne sektory działalności;
- 4° liczby kopii utworów chronionych z podziałem na poszczególne kategorie utworów chronionych utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym;
- 5° środków uiszczonych przez podmioty zobowiązane do zapłaty wynagrodzenia z tytułu zwielokrotniania na użytek prywatny lub dydaktyczny utworów utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym, jak też środków uiszczonych przez podmioty zobowiązane do zapłaty opłat reprograficznych.

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 13 Spółka Hewlett-Packard sprowadza do Belgii urządzenia reprograficzne do użytku domowego i profesjonalnego, a w szczególności urządzenia „wielofunkcyjne”, których główną funkcją jest drukowanie dokumentów ze zmienną szybkością w zależności od jakości wydruku.
- 14 Reprobel jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, zajmującą się poborem i podziałem kwot stanowiących godziwą rekompensatę z tytułu wyjątku reprograficznego.
- 15 Faksem z dnia 16 sierpnia 2004 r. Reprobel poinformowała Hewlett-Packard, że sprzedaż przez nią drukarek wielofunkcyjnych co do zasady pociąga za sobą obowiązek uiszczenia opłaty wynoszącej 49,20 EUR od urządzenia.
- 16 Ponieważ w trakcie spotkań i wymiany korespondencji Hewlett-Packard i Reprobel nie zdołały wypracować porozumienia co do stawek mających zastosowanie do drukarek wielofunkcyjnych, Hewlett-Packard w dniu 8 marca 2010 r. wytoczyła powództwo przeciwko Reprobel przez tribunal de première instance de Bruxelles. Zażądała, po

pierwsze, aby sąd ten orzekł, że nie miała obowiązku zapłaty wynagrodzenia w przypadku drukarek, które wprowadziła do sprzedaży, albo, tytułem żądania ewentualnego, że zapłacone przez nią wynagrodzenie odpowiadało godziwej rekompensacie należnej w oparciu o ustawodawstwo belgijskie, interpretowane w świetle dyrektywy 2001/29. Zażądała też, po drugie, aby Reprobel została zobowiązana do sporządzenia w ciągu roku, pod rygorem nałożenia okresowej kary pieniężnej w wysokości 10 mln EUR, raportu uwzględniającego wymogi, o których mowa w art. 26 dekretu królewskiego, dotyczącego, w szczególności, liczby spornych drukarek oraz ich rzeczywistego wykorzystania jako kopiarek chronionych utworów i porównania ich rzeczywistego wykorzystania z liczbą przypadków faktycznego wykorzystania innych urządzeń do zwielokrotniania chronionych utworów.

- 17 W dniu 11 marca 2010 r. Reprobel wytoczyła powództwo przeciwko Hewlett-Packard przed tym samym sądem, żądając wpłaty kwoty 1 EUR tytułem zabezpieczenia opłat należnych jej zdaniem na podstawie dekretu królewskiego.
- 18 Tribunal de première instance de Bruxelles postanowił połączyć obie te sprawy w celu ich łącznego rozpoznania.
- 19 Wyrokiem z dnia 16 listopada 2012 r. tribunal de première instance de Bruxelles orzekł, że art. 59 akapit pierwszy oraz art. 61 akapit trzeci LDA są niezgodne z prawem Unii.
- 20 Hewlett-Packard i Reprobel wniosły apelację od tego wyroku do sądu odsyłającego.
- 21 Cour d'appel de Bruxelles postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
  - „1) Czy pojęcie „godziwej rekompensaty” zastosowane w art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w różny sposób w zależności od tego, czy zwielokrotnianie na papierze lub podobnym nośniku przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub innego procesu przynoszącego podobny skutek jest dokonywane przez jakiegokolwiek użytkownika czy też przez osobę fizyczną do [użytku prywatnego oraz w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych]? W razie odpowiedzi twierdzącej, na jakich kryteriach powinna być oparta ta różnica w wykładni?
  - 2) Czy art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, iż przepisy te zezwalają państwom członkowskim na określenie godziwej rekompensaty należnej podmiotom praw autorskich w formie:
    - a) zryczałtowanego wynagrodzenia uiszczanego przez producenta, importera lub wewnątrzwspólnotowego nabywcę urządzeń pozwalających na kopiowanie chronionych utworów, w związku z wprowadzeniem tych urządzeń do obrotu na terytorium krajowym, którego wysokość jest obliczana wyłącznie na podstawie prędkości, z jaką kopiarka może wykonywać określoną liczbę kopii na minutę, bez żadnego związku z ewentualnie poniesioną szkodą przez podmioty praw autorskich; oraz
    - b) proporcjonalnego wynagrodzenia, określanego jedynie w oparciu o iloczyn

ceny jednostkowej i liczby wykonanych kopii, którego wysokość jest zróżnicowana w zależności od tego, czy dłużnik współpracował czy też nie przy poborze tego wynagrodzenia, do zapłaty którego są zobowiązane osoby fizyczne lub prawne wykonujące kopie utworów lub, w określonych przypadkach, zamiast tych ostatnich, osoby, które udostępniają urządzenie kopiujące odpłatnie lub nieodpłatnie osobom trzecim.

W przypadku udzielenia na to pytanie odpowiedzi przeczącej, jakie są ważne i jednolite kryteria, którymi powinny się kierować państwa członkowskie, aby – w zgodzie z prawem Unii – rekompensata mogła być uznana za godziwą i mogła być zachowana właściwa równowaga pomiędzy zainteresowanymi osobami?

- 3) Czy art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, iż przepisy te zezwalają państwom członkowskim na przyznanie połowy godziwej rekompensaty należnej podmiotom praw autorskich wydawcom utworów stworzonych przez twórców, bez jakiegokolwiek obowiązku po stronie wydawców, aby umożliwili skorzystanie, choćby pośrednio, przez twórców z części rekompensaty, której zostali oni pozbawieni?
  - 4) Czy art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, iż przepisy te zezwalają państwom członkowskim na ustanowienie jednolitego systemu poboru godziwej rekompensaty należnej twórcom w formie ryczałtu i w wysokości zależnej od liczby wykonanych kopii, obejmującego w sposób dorozumiany, ale oczywisty, w pewnej części zwielokrotnianie partytur muzycznych oraz zwielokrotnianie naruszające prawa autorskie?”.
- 22 W wyroku wstępnym z dnia 7 lutego 2014 r. cour d’appel de Bruxelles zezwolił spółce Epson Europe BV na przystąpienie do sprawy rozpatrywanej w postępowaniu głównym w charakterze interwenienta.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie dopuszczalności

- 23 Zdaniem Reprobel i rządu belgijskiego pytania dotyczące interpretacji art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 są niedopuszczalne, gdyż interpretacja tego przepisu nie ma związku z przedmiotem sporu rozpatrywanego w postępowaniu głównym.
- 24 W tym względzie należy przypomnieć utrwalone orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym w ramach współpracy pomiędzy Trybunałem a sądami państw członkowskich, ustanowionej na mocy art. 267 TFUE, do sądu krajowego, przed którym sprawa zawisła i który ma obowiązek wydać w tej sprawie orzeczenie, należy dokonanie oceny, z uwzględnieniem szczególnych okoliczności tej sprawy, czy orzeczenie w trybie prejudycjalnym jest niezbędne do wydania wyroku w zawisłej przed nim sprawie, jak i oceny zasadności pytań, z którymi zwraca się on do Trybunału. W związku z tym, jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia (wyrok Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, pkt 21).

- 25 Ponieważ pytania dotyczące prawa Unii korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy, odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie złożonego przez sąd krajowy wniosku jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wyklądania prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania głównego, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na postawione mu pytania (wyrok Blanco Pérez i Chao Gómez, C-570/07 i C-571/07, EU:C:2010:300, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 26 W niniejszej sprawie opisana wyżej sytuacja nie zachodzi. Jest bowiem jasne, że interpretacja, o którą zwraca się sąd odsyłający, dotyczy prawa Unii, oraz że, w zakresie, w jakim obowiązek zapłaty godziwej rekompensaty, której dotyczy postępowanie główne, ma w szczególności zastosowanie do osób fizycznych dokonujących zwielokrotnień na użytek prywatny w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych, nie jest oczywiste, że wnioskowana interpretacja art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 nie ma żadnego związku z rzeczywistością lub przedmiotem sporu przed sądem krajowym, bądź też jest natury hipotetycznej.
- 27 W związku z powyższym pytania prejudycjalne są dopuszczalne.
- W przedmiocie pytania pierwszego*
- 28 Poprzez swoje pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy pojęcie godziwej rekompensaty zastosowane w art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w różny sposób w zależności od tego, czy zwielokrotnianie na papierze lub podobnym nośniku przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub innego procesu przynoszącego podobny skutek jest dokonywane przez jakiegokolwiek użytkownika czy też przez osobę fizyczną do użytku prywatnego oraz w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych.
- 29 W myśl art. 5 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29 państwa członkowskie mogą ustanowić wyjątki lub ograniczenia prawa do zwielokrotniania w przypadku zwielokrotniania na papierze lub podobnym nośniku przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub innego procesu przynoszącego podobny skutek, z wyłączeniem partytur, pod warunkiem że podmioty praw autorskich otrzymają z tego tytułu godziwą rekompensatę (zwane dalej „wyjątkiem reprograficznym”).
- 30 Ponieważ jednak art. 5 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29 ani nie określa kręgu użytkowników, do których ów wyjątek reprograficzny ma zastosowanie, ani też celu zwielokrotnienia, o którym mowa w tym przepisie, ani również tego, czy owe zwielokrotnienie musi zostać wykonane na użytek prywatny, wspomniany wyjątek należy rozumieć jako odnoszący się do wszystkich kategorii użytkowników, w tym także do osób fizycznych, niezależnie od celu, w jakim dokonywane jest zwielokrotnienie, a więc także wówczas, gdy zwielokrotnienie jest dokonywane na użytek prywatny oraz w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych.
- 31 Z kolei w myśl art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 państwa członkowskie mogą ustanawiać tego rodzaju wyjątki lub ograniczenia w przypadku zwielokrotniania dokonywanego – na dowolnych nośnikach – przez osobę fizyczną na użytek prywatny

oraz w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych, pod warunkiem że podmioty praw autorskich otrzymają z tego tytułu godziwą rekompensatę (zwane dalej „wyjątkiem dotyczącym kopii na użytek prywatny”).

- 32 Przepis ten wyraźnie wskazuje, że zwielokrotnienie, o którym w nim mowa, może być wykonane „na dowolnym nośniku”, a więc także na papierze lub innym podobnym nośniku. Ponadto, skoro w powołanym przepisie nie określono techniki zwielokrotnienia, zakres zastosowania tego przepisu siłą rzeczy musi obejmować zwielokrotnienie przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub każdego innego procesu przynoszącego podobny skutek.
- 33 Stąd zakresy zastosowania wspomnianych przepisów, w których przewidziane zostały, odpowiednio, wyjątki reprograficzny i dotyczący kopii na użytek prywatny, częściowo się pokrywają.
- 34 Konkretniej rzecz ujmując, o ile zwielokrotnienie dokonywane przez osoby fizyczne na użytek prywatny oraz w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych, mogą być objęte zarówno wyjątkiem reprograficznym, jak i wyjątkiem dotyczącym kopii na użytek prywatny, o tyle zwielokrotnienie dokonywane przez użytkowników, którzy nie są osobami fizycznymi, jak też zwielokrotnienie dokonywane przez osoby fizyczne, ale nie na użytek prywatny lub w celach gospodarczych, objęte są tylko wyjątkiem reprograficznym.
- 35 Co się tyczy pojęcia godziwej rekompensaty, należy przede wszystkim przypomnieć stanowisko Trybunału, wedle którego pojęcie godziwej rekompensaty w rozumieniu art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 stanowi autonomiczne pojęcie prawa Unii, które należy interpretować w sposób jednolity we wszystkich państwach członkowskich, w których wprowadzono wyjątek dotyczący kopii na użytek prywatny (wyrok Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, pkt 37).
- 36 Trybunał orzekł też, że wysokość godziwej rekompensaty musi zostać określona z uwzględnieniem kryterium szkody wyrządzonej twórcom utworów chronionych. Z motywów 35 i 38 dyrektywy 2001/29 wynika bowiem, że pojęcie i wysokość godziwej rekompensaty związane są ze szkodą, jaką poniósł twórca w związku ze zwielokrotnieniem jego chronionego utworu na użytek prywatny bez jego zgody. W takim ujęciu godziwą rekompensatę należy postrzegać jako naprawienie szkody, jaką poniósł twórca (zob. podobnie wyrok Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, pkt 40 i 42).
- 37 Nie można oczywiście zapominać, że sprawa, która zakończyła się wyrokiem Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620), dotyczyła wyłącznie art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29. Niemniej jednak w wyroku tym Trybunał dokonał interpretacji pojęcia godziwej rekompensaty, posługując się między innymi argumentami zaczerpniętymi z motywu 35 tej dyrektywy, które są aktualne w przypadku wszystkich wyjątków przewidzianych w jej art. 5, w odniesieniu do których wprowadzono wymóg zapewnienia godziwej rekompensaty. Należy zatem uznać, że stanowisko wyrażone w tamtym wyroku, wskazane w pkt 36 niniejszego wyroku, znajduje przełożenie, *mutatis mutandis*, także na interpretację art. 5 ust. 2 lit. a) tej dyrektywy (zob. podobnie VG Wort i in., od C-457/11 do C-460/11, EU:C:2013:426, pkt 73, 77).
- 38 Wniosek ten potwierdza argument odwołujący się do wymogu wskazanego w motywie

32 dyrektywy 2001/29, w myśl którego państwa członkowskie powinny stosować wiążące je wyjątki w sposób jednolity.

- 39 Gdyby bowiem państwa członkowskie miały swobodę w zakresie określania zasad ustalania godziwej rekompensaty w odniesieniu do zwielokrotnień dokonywanych w tych samych warunkach, której wysokość zależałaby wyłącznie od tego, czy państwa te ustanowiły albo tylko jeden, albo tylko drugi z tych wyjątków, bądź też i jeden i drugi, (łącznie albo kolejno), nie można by zagwarantować, że owe wyjątki – częściowo zachodzące na siebie – byłyby stosowane spójnie.
- 40 Opierając się na powyższych założeniach, należy ustalić, czy w ramach stosowania wyjątku reprograficznego istnieje różnica, do celów godziwej rekompensaty, między zwielokrotnieniem dokonywanym na użytek prywatny oraz w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych przez osoby fizyczne, a zwielokrotnieniem dokonywanym przez innych użytkowników lub w innych celach.
- 41 W tym względzie, zważywszy na orzecznictwo przytoczone w pkt 36 niniejszego wyroku, należy stwierdzić, że sytuacja, w której zwielokrotnienie dokonywane jest w ramach wyjątku reprograficznego przez osobę fizyczną na użytek prywatny oraz w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych, nie jest porównywalna, do celów godziwej rekompensaty, do sytuacji, w której zwielokrotnienie dokonywane jest, nadal w ramach wyjątku reprograficznego, przez użytkownika niebędącego osobą fizyczną lub przez osobę fizyczną, ale na użytek inny niż użytek prywatny lub w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych, gdyż co do zasady szkody, jakich doznają podmioty praw autorskich w każdej z tych sytuacji, nie są identyczne.
- 42 W rezultacie w obrębie wyjątku reprograficznego należy odróżnić, w ramach systemu godziwej rekompensaty, z jednej strony zwielokrotnienie dokonywane przez osoby fizyczne na użytek prywatny oraz w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych, oraz, z drugiej strony, zwielokrotnienie dokonywane przez osoby fizyczne, ale na użytek inny niż użytek prywatny lub w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych, jak również zwielokrotnienie dokonywane przez inne kategorie użytkowników.
- 43 W świetle powyższych ustaleń na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że pojęcie „godziwej rekompensaty” zastosowane w art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w różny sposób w zależności od tego, czy zwielokrotnianie na papierze lub podobnym nośniku przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub innego procesu przynoszącego podobny skutek jest dokonywane przez jakiegokolwiek użytkownika czy też przez osobę fizyczną do użytku prywatnego oraz w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 44 Poprzez swoje pytanie trzecie, które należy rozpatrzyć w drugiej kolejności, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które zezwala państwom członkowskim na przyznanie części godziwej rekompensaty należnej podmiotom praw autorskich wydawcom utworów stworzonych przez twórców, bez zobowiązania ich do

zapewnienia twórcom możliwości skorzystania, choćby pośrednio, z części rekompensaty, której zostali oni pozbawieni.

- 45 Na samym początku należy stwierdzić, że ze sformułowania, jakiego użył sąd odsyłający, wynika, iż jego pytanie opiera się na założeniu, że kwota rekompensaty uiszczana wydawcom zostaje potrącona z kwoty, którą w normalnych warunkach powinny otrzymać podmioty prawa do zwielokrotniania na podstawie dyrektywy 2001/29.
- 46 Stosownie do art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 możliwość ustanowienia przez państwa członkowskie wyjątków, o których mowa w tych przepisach, została uzależniona od zapewnienia, że podmioty prawa do zwielokrotniania otrzymają godziwą rekompensatę.
- 47 Tymczasem określony w art. 2 dyrektywy 2001/29 krąg osób uprawnionych do zwielokrotniania nie obejmuje wydawców.
- 48 Z uwagi na to, że, po pierwsze, godziwa rekompensata, należna z tytułu wyjątku reprograficznego, jak też wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny, służy, jak wynika z pkt 36 niniejszego wyroku, naprawieniu szkody, jakiej doznają podmioty praw autorskich z powodu zwielokrotniania ich utworów bez ich zezwolenia, a po drugie, owi wydawcy nie są podmiotami posiadającymi wyłączone prawo do zwielokrotniania w rozumieniu art. 2 dyrektywy 2001/29, wydawcy ci nie ponoszą żadnych szkód z tytułu obu tych wyjątków. Nie powinni zatem otrzymywać rekompensaty z tytułu obu tych wyjątków, gdyż pozbawia to podmioty prawa do zwielokrotniania całości lub części godziwej rekompensaty należnej im z tego tytułu.
- 49 Z powyższych ustaleń wynika, iż na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które zezwala państwom członkowskim na przyznanie części godziwej rekompensaty należnej podmiotom praw autorskich wydawcom utworów stworzonych przez twórców, bez zobowiązania ich do zapewnienia twórcom możliwości skorzystania, choćby pośrednio, z części rekompensaty, której zostali oni pozbawieni.

W przedmiocie pytania czwartego

- 50 Poprzez swoje pytanie czwarte, które należy rozpatrzyć w trzeciej kolejności, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, ustanawiającego jednolity system poboru godziwej rekompensaty, który obejmuje również zwielokrotnianie partytur muzycznych oraz zwielokrotnianie naruszające prawa autorskie sporządzane ze źródeł nielegalnych.
- 51 Co się tyczy, w pierwszej kolejności, partytur muzycznych, w art. 5 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29 zostały one wyraźnie wyłączone z zakresu stosowania wyjątku reprograficznego. Stąd nie muszą one być uwzględniane przy obliczaniu godziwej rekompensaty w ramach tego wyjątku, co dotyczy też sytuacji, w której zwielokrotnienie partytury dokonywane jest przez osobę fizyczną na użytek prywatny

oraz w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych.

- 52 Mając na względzie stanowisko wyrażone w pkt 33 niniejszego wyroku, podobny wniosek, co do zasady, nasuwa się w odniesieniu do wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny. Przyjęcie odmiennego rozwiązania wiązałoby się z ryzykiem, że łączne lub równoległe stosowanie przez państwa członkowskie wyjątku dotyczącego kopiowania na użytek prywatny oraz wyjątku reprograficznego byłoby niespójne, co naruszałoby wymóg wskazany w ostatnim zdaniu motywu 32 dyrektywy 2001/29.
- 53 Otóż zezwolenie na zwielokrotnianie partytur w ramach jednego z tych wyjątków oraz zakazanie go w ramach drugiego z nich prowadziłoby do tego, że sytuacja normatywna w danym państwie członkowskim byłaby wewnętrznie sprzeczna, co pozwałoby na obchodzenie zakazu zezwalania na zwielokrotnianie partytur.
- 54 W tych okolicznościach wyłączenia partytur ustanowione w art. 5 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29 nie należy postrzegać jako mającego na celu tylko ograniczenie zakresu wyjątku reprograficznego, lecz także ustanowienie regulacji szczególnej dla tego rodzaju obiektów chronionych, w myśl której zwielokrotnianie ich bez zezwolenia podmiotów praw autorskich jest co do zasady zakazane.
- 55 Wynika stąd, że art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 co do zasady stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, ustanawiającego jednolity system poboru godziwej rekompensaty, który obejmuje też zwielokrotnianie partytur muzycznych.
- 56 Niemniej jednak z uwagi na ostatnie zdanie motywu 35 dyrektywy 2001/29 nie można wykluczyć, że w pewnych nielicznych i odosobnionych przypadkach zwielokrotnienie partytury bez uzyskania zgody sporządzone w ramach wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny może być uznane za zgodne ze szczególnymi uregulowaniami, o których mowa w pkt 54 niniejszego wyroku, pod warunkiem, że szkoda wyrządzona podmiotowi praw autorskich z powodu owego zwielokrotnienia jest nieznaczna.
- 57 Co się tyczy, w drugiej kolejności, zwielokrotnienia naruszającego prawa autorskie, Trybunał orzekł już, że art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że nie obejmuje przypadku sporządzania na użytek prywatny kopii pochodzących z nielegalnych źródeł (wyrok ACI Adam i in., C-435/12, EU:C:2014:254, pkt 41).
- 58 Otóż zdaniem Trybunału, o ile art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 należy rozumieć w ten sposób, że wyjątek dotyczący kopii na użytek prywatny niewątpliwie pozbawia podmioty praw autorskich możliwości powoływania się na przysługujące im wyłączne prawo do zezwalania na zwielokrotnianie lub do zakazania takiego zwielokrotniania wobec osób, które sporządzają kopie ich utworów na użytek prywatny, to jednak przepisu tego nie można rozumieć w ten sposób, że narzuca podmiotom praw autorskich, w zakresie wykraczającym poza to wyraźnie ustanowione ograniczenie, konieczność tolerowania naruszeń ich praw mogących towarzyszyć sporządzaniu kopii na użytek prywatny (zob. wyrok ACI Adam i in, C-435/12, EU:C:2014:254, pkt 31).
- 59 Trybunał zaznaczył też, iż z motywu 22 dyrektywy 2001/29 wynika, że właściwe wsparcie dla upowszechniania kultury nie może prowadzić do rezygnacji ze ścisłej

ochrony praw autorskich i do tolerowania nielegalnych form dystrybucji sfalszowanych lub pirackich utworów (wyrok ACI Adam i in., C-435/12, EU:C:2014:254, pkt 36) oraz że przy stosowaniu uregulowania krajowego, które nie wprowadza rozróżnienia w zależności od tego, czy źródło, z którego sporządzono kopię na użytek prywatny, jest legalne czy też nielegalne, istnieje możliwość naruszenia niektórych z wymogów ustanowionych w art. 5 ust. 5 dyrektywy 2001/29 (wyrok ACI Adam i in., C-435/12, EU:C:2014:254, pkt 38).

- 60 Po pierwsze bowiem, dopuszczenie, że tego rodzaju kopie mogą być sporządzane z nielegalnego źródła, wspierałoby obrót sfalszowanymi lub pirackimi egzemplarzami utworów, prowadząc do zmniejszenia rozmiaru sprzedaży chronionych utworów lub innych związanych z nimi transakcji zgodnych z prawem, skutkiem czego doszłoby do naruszenia normalnych form eksploatacji tych utworów (wyrok ACI Adam i in., C-435/12, EU:C:2014:254, pkt 39).
- 61 Po drugie, stosowanie takiego uregulowania krajowego mogłoby prowadzić do powstania nieuzasadnionej szkody po stronie podmiotów praw autorskich (wyrok ACI Adam i in., C-435/12, EU:C:2014:254, pkt 40).
- 62 Argumenty te, użyte przez Trybunał w kontekście wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny, mają, z uwagi na ich charakter, pełne przełożenie na wyjątek reprograficzny. W rezultacie uznać należy, że orzecznictwo przytoczone w pkt 58–61 niniejszego wyroku mają istotne znaczenie przy interpretacji tego ostatniego wyjątku.
- 63 Taka interpretacja wyjątku reprograficznego znajduje potwierdzenie w okoliczności, że wyjątek dotyczący kopii na użytek prywatny dotyczy zwielokrotniania dokonywanego „na dowolnym nośniku” – którym może być papier lub inny podobny nośnik – przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub innego procesu przynoszącego podobny skutek. Tymczasem przyjęcie, że w odróżnieniu od wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny wyjątek reprograficzny obejmuje też zwielokrotnianie naruszające prawa autorskie, niosłoby za sobą ryzyko stosowania obu tych wyjątków przez państwa członkowskie w sposób niespójny, co naruszałoby wymóg wynikający z ostatniego zdania motywu 32 dyrektywy 2001/29.
- 64 Na pytanie czwarte należy zatem odpowiedzieć, że art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 co do zasady stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, ustanawiającego jednolity system poboru godziwej rekompensaty, który obejmuje również zwielokrotnianie partytur muzycznych oraz zwielokrotnianie naruszające prawa autorskie sporządzane ze źródeł nielegalnych.

W przedmiocie pytania drugiego

- 65 Poprzez pytanie drugie, które należy rozpatrzyć w ostatniej kolejności, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które w celu sfinansowania godziwej rekompensaty przysługującej podmiotom praw autorskich, łączy dwie formy wynagrodzenia, a mianowicie z jednej strony wynagrodzenie zryczałtowane uiszczane z góry, czyli przed dokonaniem zwielokrotnienia przez producenta, importera lub

wewnątrzwspólnotowego nabywcy urządzeń pozwalających na kopiowanie chronionych utworów w związku z wprowadzeniem tych urządzeń do obrotu na terytorium krajowym, którego wysokość jest obliczana wyłącznie na podstawie prędkości, z jaką urządzenia te mogą dokonywać zwielokrotnień, z drugiej strony zaś wynagrodzenia proporcjonalnego, pobieranego z dołu, czyli już po dokonaniu zwielokrotnienia, określanego jedynie w oparciu o iloczyn ceny jednostkowej i liczby wykonanych kopii, którego wysokość różni się w zależności od tego, czy dłużnik współpracował przy poborze tego wynagrodzenia, do którego uiszczania co do zasady zobowiązane są osoby fizyczne lub prawne dokonujące zwielokrotnienia utworów.

- 66 System rozpatrywany w postępowaniu głównym jest systemem wynagrodzeń łączonych, obejmujących, w celu sfinansowania godziwej rekompensaty, wynagrodzenie naliczane z góry, czyli przed dokonaniem zwielokrotnienia, którego wysokość zależy od prędkości, z jaką urządzenie jest technicznie zdolne do dokonywania zwielokrotnień, oraz wynagrodzenie naliczane z dołu, czyli po dokonaniu zwielokrotnienia, którego wysokość zależy od liczby wykonanych zwielokrotnień.
- 67 W pierwszej kolejności, jeśli chodzi o wynagrodzenie naliczane z góry, sąd odsyłający dąży w szczególności do ustalenia, czy maksymalna prędkość, z jaką urządzenie dokonuje zwielokrotnień, stanowi właściwe kryterium dla ustalenia wysokości opłaty, którą muszą uiszczać producenci, importerzy i nabywcy wewnątrzwspólnotowi urządzeń pozwalających na kopiowanie chronionych utworów w związku z wprowadzeniem tych urządzeń do obrotu na terytorium krajowym.
- 68 W tym względzie należy zacząć od przypomnienia, co zrobiono już w pkt 36 i 37 niniejszego wyroku, że, po pierwsze, godziwa rekompensata ma na celu odpowiednie wynagrodzenie podmiotów praw autorskich za sporządzanie kopii z ich chronionych utworów bez ich zgody. Z tego względu ową rekompensatę należy postrzegać w kategorii naprawienia szkody, jaką poniosły te podmioty wskutek zwielokrotnienia ich utworów. Po drugie, orzecznictwo Trybunału, dotyczące kryterium szkody, znajduje zastosowanie zarówno do wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny, jak i wyjątku reprograficznego.
- 69 Wynika stąd, z jednej strony, że celem godziwej rekompensaty jest co do zasady naprawienie szkody spowodowanej rzeczywistym zwielokrotnieniem (zwanym dalej „kryterium rzeczywistej szkody”), z drugiej strony zaś obowiązek naprawienia szkody związanej ze zwielokrotnieniem co do zasady ciąży na osobach, które sporządziły kopię, i przybiera postać sfinansowania rekompensaty, która zostanie uiszczona podmiotowi praw autorskich (zob. wyrok Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, pkt 45).
- 70 Trybunał przyznał jednak, że ze względu na praktyczne trudności związane z identyfikacją konkretnych użytkowników odpowiedzialnych za wyrządzenie szkody podmiotom praw autorskich oraz ze zobowiązaniem ich do jej naprawienia, państwa członkowskie mogą ustanowić system opłat, obciążających nie tyle samych zainteresowanych użytkowników, co osoby, które dysponują sprzętem, urządzeniami i nośnikami zwielokrotniania cyfrowego i które z tego tytułu prawnie lub faktycznie udostępniają te przedmioty użytkownikom lub świadczą im usługi zwielokrotniania, dzięki czemu mają możliwość przeniesienia kosztów tych opłat na owych użytkowników (zob. podobnie wyrok Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, pkt 46, 48).

- 71 Przyjmuje się, że wysokość takiej opłaty naliczanej z góry nie może zostać ustalona na podstawie kryterium rzeczywistej szkody, gdyż w chwili wprowadzenia do obrotu przedmiotowych urządzeń na terytorium krajowym, rozmiary takiej szkody są jeszcze nieznane. Z tego względu opłata ta musi mieć charakter zryczałtowany.
- 72 W tym względzie słusznie domniemywa się, że osoby, którym zostały udostępnione te urządzenia, w pełni czerpią korzyści z tego udostępnienia, to znaczy zakłada się, iż wykorzystują one wszystkie funkcje związane z tym sprzętem, łącznie z funkcją zwielokrotniania. Wynika stąd, że sama zdolność tego typu sprzętu do sporządzania kopii za ich pomocą wystarcza, aby uzasadnić obciążanie zainteresowanych osób taką opłatą (zob. podobnie wyrok Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, pkt 55, 56).
- 73 Z przytoczonego w poprzednim punkcie orzecznictwa nie wynika jednak, że wszystkie osoby mające dostęp do tego sprzętu w pełni wykorzystują ich możliwości techniczne sporządzania kopii, mierzone maksymalną liczbą kopii, jakie dane urządzenie technicznie jest w stanie wykonać w określonym czasie.
- 74 Jest bowiem oczywiste, że poszczególne kategorie nabywców lub użytkowników nie mają takich samych potrzeb czy ograniczeń, takich jak wskazane w art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29, w związku z czym korzystają z możliwości technicznych danego urządzenia wyłącznie w miarę tych potrzeb i ograniczeń.
- 75 W szczególności korzystanie z możliwości technicznych, jakie dają urządzenia służące do zwielokrotniania, różni się w zależności od tego, czy dana osoba sporządza kopie na użytek publiczny czy prywatny oraz czy owe kopie sporządzane są w celach gospodarczych czy też w innych celach.
- 76 Wynagrodzenie, którego wysokość ustalona została ryczałtowo i którego zapłata obciąża podmioty udostępniające osobom fizycznym i prawnym urządzenia służące do zwielokrotniania co do zasady musi uwzględniać tę różnicę, jako że ocena poniesionej szkody może znacznie różnić się w zależności od sytuacji wskazanych w poprzednim punkcie niniejszego wyroku.
- 77 Z powyższych ustaleń wynika, że art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 stoją na przeszkodzie możliwości ustanowienia wynagrodzenia zryczałtowanego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które jest uiszczane z góry, czyli przed dokonaniem zwielokrotnienia, przez producenta, importera lub wewnątrzwspólnotowego nabywcę urządzeń pozwalających na kopiowanie chronionych utworów w związku z wprowadzeniem tych urządzeń do obrotu na terytorium krajowym, jeżeli wysokość tego wynagrodzenia obliczana jest wyłącznie na podstawie prędkości, z jaką urządzenia te mogą dokonywać zwielokrotnień.
- 78 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o wynagrodzenie pobierane z dołu, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy prawo Unii zezwala państwu członkowskiemu na różnicowanie wysokości opłaty, którą obciążane są osoby fizyczne lub prawne sporządzające kopie utworów, w zależności od tego, czy osoby te współpracowały przy poborze tej opłaty.
- 79 W tym względzie, jak już przypomniano w pkt 36 niniejszego wyroku, celem godziwej

rekompensaty jest wynagrodzenie szkody, jaką poniosły osoby uprawnione z tytułu praw autorskich. Tymczasem szkoda, jaką ponosi twórca, pozostaje taka sama, niezależnie od tego, czy dłużnik współpracował przy poborze tej opłaty, czy też nie.

- 80 Fakt współpracy, bądź jej braku, nie może wobec tego stanowić odpowiedniego kryterium dla różnicowania wysokości opłaty, służącej sfinansowaniu, z dołu, godziwej rekompensaty.
- 81 W trzeciej i ostatniej kolejności należy zbadać, czy art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego, które ustanawia system łączony, na który składa się wynagrodzenie ryczałtowe uiszczane z góry oraz wynagrodzenie proporcjonalne naliczane z dołu.
- 82 W tym względzie z orzecznictwa przytoczonego w pkt 69 niniejszego wyroku wynika, że co do zasady system opłaty naliczanej z góry za sporządzenie kopii może mieć charakter wyłącznie posiłkowy, w razie gdyby niemożliwe było wskazanie konkretnych użytkowników, a co za tym idzie, oszacowanie rzeczywistej szkody, jaką poniosły osoby uprawnione z tytułu praw autorskich.
- 83 Niemniej jednak z uwagi na swobodę, jaka przysługuje państwom członkowskim w zakresie określenia sposobów finansowania oraz poboru godziwej rekompensaty, jak też jej wysokości, nie można z góry przesądzić, że system łączący wynagrodzenie ryczałtowe naliczane z góry oraz wynagrodzenie proporcjonalne naliczane z dołu jest niezgodny z art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29.
- 84 To powiedziawszy, system taki, rozpatrywany całościowo, musi umożliwiać pobór opłaty z tytułu godziwej rekompensaty, której wysokość odpowiada w istocie rzeczywistej szkodzie, jaką ponoszą osoby uprawnione z tytułu praw autorskich, zakładając, że państwo członkowskie, które postanowiło wprowadzić formę wynagrodzenia naliczanego z dołu, którego wysokość zależy od liczby sporządzonych kopii, nie ma trudności z identyfikacją i oceną, o których mowa w pkt 82 niniejszego wyroku.
- 85 Aby spełnić wymóg wskazany w poprzednim punkcie niniejszego wyroku, system łączący wynagrodzenie ryczałtowe naliczane z góry oraz wynagrodzenie proporcjonalne naliczane z dołu taki jak system rozpatrywany w postępowaniu głównym, musi zawierać mechanizmy, w szczególności mechanizm zwrotu, pozwalające na skorygowanie sytuacji „nadmiernej rekompensaty”, której istnienie powoduje powstanie uszczerbku po stronie tej, czy innej kategorii użytkowników (zob. analogicznie wyrok Amazon.com International Sales i in., C-521/11, EU:C:2013:515, pkt 30, 31).
- 86 Taka „nadmierna rekompensata” byłaby bowiem niezgodna z wymogiem wskazanym w motywie 31 dyrektywy 2001/29, zgodnie z którym należy zachować właściwą równowagę między podmiotami praw autorskich a użytkownikami przedmiotów objętych ochroną.
- 87 W szczególności omawiany system wynagrodzenia łączonego musi zawierać mechanizmy, w szczególności mechanizm zwrotu, pozwalające na uzupełniające posłużenie się kryteriami rzeczywistej szkody oraz szkody, której wartość ustalana jest

ryczałtowo.

- 88 Z powyższych ustaleń wynika, że art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które w celu sfinansowania godziwej rekompensaty przysługującej podmiotom praw autorskich, łączy dwie formy wynagrodzenia, a mianowicie z jednej strony wynagrodzenie zryczałtowane uiszczane z góry, czyli przed dokonaniem zwielokrotnienia, przez producenta, importera lub wewnątrzwspólnotowego nabywcę urządzeń pozwalających na sporządzanie kopii chronionych utworów w związku z wprowadzeniem tych urządzeń do obrotu na terytorium krajowym, z drugiej strony zaś wynagrodzenie proporcjonalne, uiszczane z dołu, czyli już po dokonaniu zwielokrotnienia, którego wysokość określana jest jedynie w oparciu o iloczyn ceny jednostkowej i liczby wykonanych kopii, pobieranej od osób fizycznych lub prawnych dokonujących zwielokrotnienia utworów, jeżeli:
- wysokość wynagrodzenia zryczałtowanego uiszczanego z góry jest obliczana wyłącznie na podstawie prędkości, z jaką dane urządzenie może dokonywać zwielokrotnień;
  - wysokość wynagrodzenia proporcjonalnego pobieranego z dołu zależy od tego, czy dłużnik współpracował przy jego pobieraniu;
  - system łączony, rozpatrywany całościowo, nie zawiera mechanizmów, w szczególności mechanizmu zwrotu, pozwalających na uzupełniające posłużenie się wobec poszczególnych kategorii użytkowników kryteriami rzeczywistej szkody oraz szkody ustalonej ryczałtowo.

W przedmiocie kosztów

- 89 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Pojęcie „godziwej rekompensaty” zastosowane w art. 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym należy interpretować w różny sposób w zależności od tego, czy zwielokrotnianie na papierze lub podobnym nośniku przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub innego procesu przynoszącego podobny skutek jest dokonywane przez jakiegokolwiek użytkownika czy też przez osobę fizyczną do użytku prywatnego oraz w celach bezpośrednio lub pośrednio gospodarczych.
- 2) Artykuł 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 stoją na

przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które zezwala państwom członkowskim na przyznanie części godziwej rekompensaty należnej podmiotom praw autorskich wydawcom utworów stworzonych przez twórców, bez zobowiązania ich do zapewnienia twórcom możliwości skorzystania, choćby pośrednio, z części rekompensaty, której zostali oni pozbawieni.

- 3) Artykuł 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 co do zasady stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, ustanawiającego jednolity system poboru godziwej rekompensaty, który obejmuje również zwielokrotnianie partytur muzycznych oraz zwielokrotnianie naruszające prawa autorskie sporządzane ze źródeł nielegalnych.
- 4) Artykuł 5 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29 stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które w celu sfinansowania godziwej rekompensaty przysługującej podmiotom praw autorskich, łączy dwie formy wynagrodzenia, a mianowicie z jednej strony wynagrodzenie ryczałtowe uiszczane z góry, czyli przed dokonaniem zwielokrotnienia, przez producenta, importera lub wewnątrzwspólnotowego nabywcę urządzeń pozwalających na sporządzanie kopii chronionych utworów w związku z wprowadzeniem tych urządzeń do obrotu na terytorium krajowym, z drugiej strony zaś wynagrodzenie proporcjonalne, uiszczane z dołu, czyli już po dokonaniu zwielokrotnienia, którego wysokość określana jest jedynie w oparciu o iloczyn ceny jednostkowej i liczby wykonanych kopii, pobieranej od osób fizycznych lub prawnych dokonujących zwielokrotnienia utworów, jeżeli:
- wysokość wynagrodzenia ryczałtowanego uiszczanego z góry jest obliczana wyłącznie na podstawie prędkości, z jaką dane urządzenie może dokonywać zwielokrotnień;
  - wysokość wynagrodzenia proporcjonalnego pobieranego z dołu zależy od tego, czy dłużnik współpracował przy jego pobieraniu;
  - system łączony, rozpatrywany całościowo, nie zawiera mechanizmów, w szczególności mechanizmu zwrotu, pozwalających na uzupełniające posłużenie się wobec poszczególnych kategorii użytkowników kryteriami rzeczywistej szkody oraz szkody ustalonej ryczałtowo.

Podpisy

---

* Język postępowania: francuski.